

Magdalena Cyrek

Uniwersytet Rzeszowski
Wydział Ekonomii
Katedra Mikroekonomii
mcyrek@univ.rzeszow.pl

SEKTOROWE ASPEKTY NIERÓWNOMIERNOŚCI WYTWÓRCZYCH W PAŃSTWACH UNII EUROPEJSKIEJ

Streszczenie: W opracowaniu analizom poddaje się sektorowe aspekty dysproporcji w wytwarzaniu wartości dodanej brutto na mieszkańca występujących pomiędzy państwami Unii Europejskiej. Dokonuje się oceny znaczenia różnicowań międzysektorowych i wewnątrzsektorowych w układzie 10 agregatów branżowych. Tym samym określa się wagę w procesach rozwojowych tych dwóch przyczyn niespójności gospodarczej. Podejmuje się także próbę identyfikacji branży cechujących się największymi dysproporcjami wytwórczymi między państwami członkowskimi, jak i tych, w ramach których nierówności pozostają najmniejsze.

Analizy przyjmują charakter dynamiczny, tym samym zwracając uwagę na tendencje w kształtowaniu się dysparytetów wewnątrzunijnych w układzie sektorowym. Wyniki badań pozwalają powiązać procesy konwergencyjne w Unii Europejskiej po 2004 r. ze zmianami strukturalnymi poziomu branżowego i kierują uwagę na realne wyniki dążeń integracyjnych.

Słowa kluczowe: różnicowanie, konwergencja, branże.

Wprowadzenie

Idea integracji europejskiej oparta jest na dążeniu do zapewnienia spójności między krajami członkowskimi w wymiarze ekonomicznym, przestrzennym i społecznym. Spójność ta oznacza harmonijny rozwój wszystkich wzajemnie współzależnych państw, a więc zakłada nie tylko podnoszenie poziomu i jakości życia wszystkich obywateli, ale też niwelowanie napięć społecznych między jednostkami i społecznościami. Tym samym idea ta zawiera w sobie zasadę zapewnienia

nia inkluzywnego charakteru procesów wzrostowych, w ramach której korzyści społeczno-ekonomiczne dostępne są wszystkim na zasadach sprawiedliwości społecznej.

Źródłem zaburzeń harmonijnego funkcjonowania gospodarek i społeczeństw są różnego rodzaju nierówności i dysproporcje. Łączą się one z niesprawiedliwym uczestnictwem w podziale wyników i ograniczeniami dostępu do pożądaných społecznie dóbr, ale i, a może przede wszystkim, z nierównością szans i warunków startu. Mogą prowadzić do zahamowania procesów rozwojowych, a nawet zjawisk regresyjnych w sytuacji wystąpienia konfliktów społecznych czy choćby nadmiernego spadku motywacji.

W wymiarze ekonomicznym nierówności dotyczą najczęściej społecznej dystrybucji dochodów, w tym zarówno płac, jak i dochodów kapitałowych, oraz rozkładu zasobów, w tym produkcyjnych form kapitału (również ludzkiego czy społecznego). Dysproporcje efektywności działań ekonomicznych łączą w sobie przyczynowe dysparytety szans i początkowych zasobów produkcyjnych, behawiorystyczne odmienności kształtowania procesów oraz wynikowe różnice w dystrybucji bogactwa. Wszystkie te aspekty nierówności wymagają oceny uwzględniającej występowanie wzajemnych powiązań między nimi.

Szczególny aspekt badań nad zróżnicowaniem rozkładu dóbr ekonomicznych stanowią porównania przestrzenne w układzie międzynarodowym. W literaturze często podkreśla się, że nierówności między państwami są znacznie wyższe niż obserwowane w ramach poszczególnych krajów, co staje się niemal prawidłowością historyczną. Th. Piketty wskazuje, że wewnątrz krajowa nierówność decylogowa na poziomie 3-4 jest około dwóch do trzech razy mniejsza niż nierówności między krajami bogatymi i biednymi [2015, s. 28]. Jednocześnie obserwacje zmian zachodzących w ostatnim dwudziestoleciu XX w. i na początku XXI w. w światowym rozkładzie dochodów prowadzą do konkluzji, że nierówności w coraz większym stopniu wynikają z różnic wewnątrz krajowych i w coraz mniejszym z różnic międzypaństwowych [Kołodko, 2008, s. 151; 2014, s. 26, 34]. Procesy wyrównywania średniego poziomu dochodów występują szczególnie w ramach tzw. klubów konwergencyjnych, do których niewątpliwie można zaliczyć państwa członkowskie Unii Europejskiej (UE).

Zjawiska konwergencji, podlegające złożonym wpływom szeregu determinant, łączone są również ze strukturą sektorowo-branżową porównywanych gospodarek. Dyskusja nad strukturalnymi aspektami rozwoju jest obecna w literaturze przedmiotu przynajmniej od lat 50. XX w., kiedy przedmiotem zainteresowania były procesy industrializacji [Kozak, 2001, s. 109]. W późniejszym okresie dyskusji była poddawana m.in. strukturalna hipoteza konwergencji, za-

kładająca wyższą dynamikę wzrostu w krajach o zindustrializowanej strukturze wytwórczej i spowolnienie procesów wzrostu w wyniku deindustrializacji obserwowanej w krajach zaawansowanych rozwojowo [Klodt, 1995, s. 285-301]. Badania przeprowadzone na początku XXI w. przez M. Sassi [2011, s. 101-115] wskazują, że wszystkie trzy klasycznie wyodrębniane sektory pozytywnie wpływają na konwergencję ekonomiczną w UE, a w procesie tym istotny jest zarówno efekt zmiany udziału tych sektorów w strukturze gospodarki, jak i istniejące między nimi różnice produktywności. Niewątpliwie jednak w ramach UE wciąż istnieją różnice zarówno w poziomie średniej produkcji i dochodu, jak też sektorowo-branżowych strukturach gospodarczych. Aktualne jest więc pytanie o skalę dysproporcji wytwórczych w poszczególnych dziedzinach działalności i ich wpływ na osiągnięcie spójności.

W opracowaniu uwagę skoncentrowano na nierównomierności efektów procesów gospodarczych między państwami UE. Odniesiono się do rozkładu wartości dodanej na mieszkańca wytwarzanej w 10 agregatach branżowych. Wartość dodana brutto na mieszkańca stanowi miarę odzwierciedlającą zarówno wyniki wytwórcze gospodarowania, których poziom determinowany jest efektywnością gospodarek i sektorów, jak też miarę dochodową przesądzającą o dobrobycie społecznym. Uwzględnienie rynkowej dystrybucji wytworzonej wartości dodanej brutto między poszczególne grupy społeczno-ekonomiczne czy jednostki według zaangażowania sektorowo-branżowego jest jednym z istotnych wymiarów kształtowania nierówności.

W przeprowadzanych badaniach starano się zdiagnozować poziom nierówności w rozkładzie wartości dodanej pomiędzy poszczególnymi państwami członkowskimi. Odniesiono się nie tylko do ich ujęcia statycznego, ale i zmian obserwowanych od 2004 r., w którym procesy integracyjne łączyły się ze znacznym poszerzeniem UE. Tym samym podjęto próbę oceny realizacji celów konwergencyjnych w ramach ugrupowania.

Należy zaznaczyć, że poziom zbieżności w UE jest warunkowany odmiennościami ogólnogospodarczymi typowymi dla państw członkowskich, jak i ich specyfiką strukturalną. Ze względu na fakt, że poszczególne branże i sektory cechują się zróżnicowanym poziomem wyników ekonomicznych, ich udział w strukturach gospodarczych determinuje całościowe wyniki wytwórcze danego państwa. Różnice w efektach gospodarczych istnieją nie tylko pomiędzy poszczególnymi branżami, ale i w ramach konkretnej branży między państwami. Stąd konwergencja wewnątrzunijna, również w kontekście strukturalnym, jest procesem złożonym.

W badaniach szczególną uwagę skierowano na określenie znaczenia zróżnicowań między państwami występujących w ramach agregatów branżowych oraz różnic międzybranżowych. Tym samym ocenie poddano wagę tych dwóch przyczyn występowania niespójności w UE. Celem była również identyfikacja branż generujących największe dysproporcje między państwami członkowskimi.

Rozstrzygnięcie kwestii znaczenia dla dysproporcji wewnątrzunijnych różnic w branżowych strukturach wytwórczych i różnic obserwowanych między państwami w ramach danej branży oraz określenie poziomu zróżnicowań w poszczególnych branżach stanowią zadania istotne z punktu widzenia kształtowania polityki zapewniania spójności w ramach Wspólnoty. W sytuacji dominacji międzybranżowych przyczyn zróżnicowań, w polityce konwergencji szczególną rolę należałoby poświęcić kwestiom zmian strukturalnych w krajach nadrabiających zaległości rozwojowe. W przypadku przewagi wewnątrzbranżowych dysparytetów niezbędne staje się natomiast eliminowanie barier absorpcji nowoczesnych rozwiązań i wzrostu produktywności w gospodarce państw uboższych. Działania prospójnościowe mogłyby być wówczas ukierunkowane na ogólne wspieranie potencjału endogenicznego krajów zacofanych, umożliwiającego dyfuzję innowacji. Jednocześnie powinny eliminować ograniczenia występujące w ramach branży charakteryzujących się największymi zróżnicowaniami.

1. Metodyka badań

Realizacja celu w postaci oceny dysproporcji wytwarzanej wartości dodanej na mieszkańca między państwami UE oparta została na analizie kształtowania się indeksu Theila T1 [por. Jabkowski, 2009, s. 38-39; Foster i in., 2013, s. 97-100]. Jest to jedna z podstawowych miar oceny nierównomierności rozkładu badanego dobra zaliczana do tzw. wskaźników uogólnionej entropii. W obliczeniach zastosowano tzw. pierwszy współczynnik Theila w postaci analitycznej:

$$T1(y) = \frac{1}{N} \sum_{i=1}^N \frac{y_i}{\bar{y}} \ln \frac{y_i}{\bar{y}},$$

gdzie:

N – wielkość populacji,

Y_i – wartość zasobu danego dobra będącego w posiadaniu i-tej jednostki,

\bar{Y} – średnia wartość dla wszystkich jednostek w populacji.

Współczynnik ten przyjmuje wartość 0 w sytuacji rozkładu równomiernego, a jego wartość wzrasta wraz z rosnącymi nierównościami.

Wykorzystanie indeksu Theila podyktowane było jego addytywną dekomponowalnością. Pozwala on bowiem oszacować, jaka część dysproporcji wynika z różnic wewnątrz grup porównawczych, a jaka powstaje ze względu na nierówności międzygrupowe. Własność ta umożliwia realizację celu określenia znaczenia dla zróżnicowania przeciętnego poziomu wytwarzania między państwami UE różnic w strukturze gospodarczej (różnice międzygrupowe) oraz w zdolności gospodarki do modernizacji poprzez kreację i absorpcję nowoczesnych rozwiązań stymulujących efektywność wytwórczą (różnice wewnątrzgrupowe).

Dezagregacja indeksu Theila opiera się przy tym na równościach:

$$T1(y) = T1^{between} + \sum_{j=1}^k \frac{n_j \bar{Y}_j}{N \bar{Y}} T1^{within(j)},$$

$$T1^{between} = \sum_{j=1}^k \frac{n_j \bar{Y}_j}{N \bar{Y}} \ln \frac{\bar{Y}_j}{\bar{Y}},$$

gdzie:

k – liczba grup.

Dane statystyczne analizowane w opracowaniu pochodzą z bazy Eurostat. Przedstawiają kształtowanie się wartości dodanej brutto w cenach podstawowych w ujęciu bieżącym wyrażonej w milionach euro w 28 państwach UE w latach 2004-2013 [www 2]. Ze względu na konieczność uwzględnienia skali każdej z analizowanych gospodarek wartość ta została przeliczona na osobę poprzez uwzględnienie liczby ludności według stanu na 1 styczeń [www 1]. Takie rozwiązanie ma zarówno ograniczenia, jak i zalety. Z jednej strony wartość dodana brutto per capita ujmuje zarówno kwestię produktywności danej gospodarki i branży, jak i skalę branży w gospodarce. Tym samym branże o niewielkim znaczeniu gospodarczym będą charakteryzowały się mniejszym poziomem przeciętnej produkcji. Struktura gospodarcza będzie więc częściowo warunkować również ocenę zróżnicowania wewnątrzbranżowego pomiędzy państwami UE, co zaciera jednoznaczny charakter uzyskanych wyników. Z drugiej strony ujęcie per capita uwzględnia oddziaływanie na wyniki wytwórcze ogólnej sytuacji na rynku pracy i charakterystyk demograficznych. Efekty produkcyjne będą relatywnie niższe w gospodarkach o niekorzystnej sytuacji zatrudnieniowej, wysokim bezrobociu i znacznej skali bierności zawodowej, podkreślając negatywne skutki ogólnoeconomiczne niewykorzystania zasobów ludzkich i wynikające stąd ograniczenia modernizacyjne.

Wartość dodana na mieszkańca ujęta jest w 10 agregatach branżowych, które określone zostały jako:

- Rolnictwo, leśnictwo, rybołówstwo – sekcja A według NACE.

- Przemysł – sekcje B-E.
- Budownictwo – sekcja F.
- Handel, transport, zakwaterowanie i gastronomia – sekcje G-I.
- Informacja i komunikacja – sekcja J.
- Finanse i ubezpieczenia – sekcja K.
- Obsługa nieruchomości – sekcja L.
- Usługi profesjonalne, naukowe i techniczne, administracyjne i wspierające – sekcje M_N.
- Administracja publiczna, obrona narodowa, edukacja, ochrona zdrowia i opieka społeczna – sekcje O-Q.
- Sztuka, rozrywka, rekreacja, usługi pozostałe, działalność gospodarstw domowych oraz organizacji międzynarodowych – sekcje R-U.

Ponadto wykorzystywana jest wartość ogółem dla gospodarki, która obejmuje łącznie sekcje A-U.

Założona w opracowaniu identyfikacja branży o najmniejszym i największym poziomie nierówności między państwami UE zostanie dokonana na podstawie oceny wartości indeksu Theila, obliczonego dla każdego z agregatów branżowych.

2. Wyniki badań

Wobec występowania dysproporcji rozwojowych między państwami członkowskimi Wspólnoty istotne znaczenie ma określenie ich poziomu i kierunków zmian. Pozwalają one ocenić działania integracyjne z punktu widzenia zwiększania faktycznej zbieżności bądź też dywergencji między krajami. Wyniki oszacowań poziomu zróżnicowań wytwórczych w UE w latach 2004-2013 dokonane z wykorzystaniem indeksu Theila zostały zestawione w tab. 1.

Tabela 1. Wartości indeksu Theila rozkładu wartości dodanej brutto per capita w 28 państwach UE i jego dezagregacja branżowa

Wyszczególnienie	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
T1	0,4925	0,4834	0,4807	0,4604	0,4331	0,4373	0,4517	0,4491	0,4499	0,4550
T1between	0,2126	0,2091	0,2058	0,2023	0,2024	0,2024	0,2052	0,2045	0,2063	0,2060
T1within	0,2799	0,2743	0,2749	0,2581	0,2307	0,2349	0,2465	0,2446	0,2436	0,2490
Struktura procentowa komponentów indeksu Theila:										
T1between	43,2%	43,2%	42,8%	43,9%	46,7%	46,3%	45,4%	45,5%	45,9%	45,3%
T1within	56,8%	56,8%	57,2%	56,1%	53,3%	53,7%	54,6%	54,5%	54,1%	54,7%

Źródło: Obliczenia własne na podstawie: [www 1; www 2].

Nierówności w rozkładzie wytwarzania między 28 państwami UE w latach 2004-2013 mierzone w ujęciu indeksu Theila nieznacznie zmniejszyły się, potwierdzając występowanie procesów konwergencji. Minimalizacja różnic miała miejsce szczególnie w okresie do ujawnienia się kryzysu gospodarczego, a więc w latach 2004-2008. W kolejnym podokresie (2009-2013) ograniczenie dysproporcji miało miejsce wyłącznie w 2011 r. Tym samym należy podkreślić negatywny wpływ zaburzeń koniunkturalno-systemowych na procesy zapewniania spójności w ramach Wspólnoty.

Dekompozycja indeksu Theila pozwala zidentyfikować znaczenie nierówności międzybranżowych oraz wewnątrzbranżowych dla spójności rozkładu wytwarzania w UE. W analizowanym okresie oba te aspekty dysproporcji miały zbliżony wpływ na zróżnicowania międzynarodowe, z nieznacznie silniejszym oddziaływaniem różnic występujących w ramach poszczególnych branży między państwami (na poziomie około 55% wartości indeksu). Może to sugerować istnienie barier w możliwościach absorpcji postępu technologicznego w poszczególnych krajach członkowskich, które blokują procesy wyrównywania poziomu rozwojowego. Mogą być one związane ze słabościami infrastruktury technicznej, ale i instytucjonalnej czy społecznej w państwach nadrabiających zaległości rozwojowe. Jednocześnie waga zróżnicowań wewnątrzbranżowych w analizowanym okresie uległa zmniejszeniu z niemal 57% do niecałych 55%. Państwa doganiające podejmują intensywne działania zmierzające do efektywnego wykorzystania ich endogenicznego potencjału, co generuje pozytywne wyniki gospodarcze i przyspiesza konwergencję. Tym samym w latach 2004-2013 w generowaniu dysproporcji wytwarzania między państwami UE wzrosło znaczenie różnic międzybranżowych, łączących się ze strukturą sektorowo-branżową poszczególnych gospodarek. Wskazuje to na konieczność intensyfikacji wysiłków związanych z unowocześnianiem struktur gospodarczych i kształtowaniem racjonalnej polityki w tym obszarze. Pozostawienie tego aspektu gospodarowania wyłącznie wpływom mechanizmów rynkowych nie sprzyja zwiększaniu spójności w UE.

Przewaga zróżnicowań wewnątrzbranżowych zwraca uwagę na konieczność identyfikacji tych dziedzin działalności gospodarczej, które generują największe dysproporcje. Oszacowania wartości indeksu Theila dla 10 agregatów branżowych, których porównania pozwalają na realizację tego celu zaprezentowano w tab. 2.

Tabela 2. Wartości indeksu Theila rozkładu wartości dodanej brutto per capita w 10 agregatach branżowych w 28 państwach UE

T1	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
A	0,0920	0,0879	0,0656	0,0709	0,0631	0,0789	0,0752	0,0674	0,0574	0,0582
B-E	0,2080	0,1913	0,1819	0,1716	0,1500	0,1431	0,1403	0,1393	0,1346	0,1316
F	0,2654	0,2511	0,2293	0,1908	0,1490	0,1708	0,1898	0,1974	0,2146	0,2321
G-I	0,1910	0,1750	0,1600	0,1475	0,1348	0,1388	0,1518	0,1593	0,1504	0,1514
J	0,2975	0,2870	0,2737	0,2734	0,2516	0,2461	0,2752	0,2859	0,2816	0,2824
K	0,7472	0,8128	0,9031	0,8654	0,7785	0,7396	0,8034	0,7605	0,7581	0,7956
L	0,2859	0,2708	0,2608	0,2455	0,2313	0,2385	0,2340	0,2364	0,2359	0,2369
M_N	0,3440	0,3236	0,3145	0,3026	0,2832	0,2825	0,2783	0,2820	0,2842	0,2916
O-Q	0,2677	0,2529	0,2458	0,2293	0,2096	0,2180	0,2249	0,2296	0,2375	0,2367
R-U	0,2352	0,2120	0,1972	0,1794	0,1787	0,1872	0,1927	0,1911	0,1928	0,1912

Źródło: Obliczenia własne na podstawie: [www 1; www 2].

Identyfikacja branży, w których obserwowane są największe dysproporcje międzypaństwowe na podstawie wartości indeksu Theila, prowadzi do wyróżnienia działalności finansowo-ubezpieczeniowej (sekcja K), dla której miara nierówności w 2013 r. wyniosła niemal 0,80, tym samym prawie dwukrotnie przewyższając wartość indeksu dla ogółu branży. Dysproporcje w tej branży podlegały znacznym wahaniom w latach 2004-2013, ostatecznie osiągając wyższy poziom niż w wyjściowym roku analizy. Przeciętne efekty wytwarzania w obszarze finansów wyraźnie różnicują więc państwa członkowskie i nie sprzyjają zwiększaniu spójności gospodarczej.

Istotne nierówności w rozkładzie wartości dodanej brutto na mieszkańca między państwami UE odnotowano ponadto w usługach profesjonalnych, naukowych i technicznych oraz działalności administracyjnej i wspierającej (sekcje M i N), często utożsamianych z usługami biznesowymi, a także działalności z zakresu informacji i komunikacji (sekcja J). Obie te branże często wskazywane są jako wyznaczniki rozwoju nowoczesnej gospodarki opartej na wiedzy. Tym samym efektywność wykorzystania najbardziej zaawansowanych rozwiązań bazujących na wiedzy i informacji wyraźnie różnicuje kraje UE. Należy ponadto podkreślić, że zjawiska kryzysowe łączyły się z odwróceniem tendencji do zmniejszania dysproporcji w obu wskazanych agregatach branżowych. W usługach biznesowych w latach 2004-2010 wartość indeksu Theila zmniejszyła się z 0,34 do niecałych 0,28, jednak w 2013 r. przekroczyła już 0,29. Podobnie w usługach informacyjno-komunikacyjnych indeks Theila początkowo obniżył się z niemal 0,30 w 2004 r. do niecałych 0,25 w 2009 r., a w 2013 r. przekraczał 0,28.

Zdecydowanie najmniejsze międzynarodowe dysproporcje wytwarzania odnotowano w ramach sektora rolnictwa. Ponadto wyraźnie zmniejszyły się one w okresie 2004-2013, pomimo wahań w poszczególnych latach. Niewątpliwie związane jest to z realizacją polityki redystrybucji w ramach Wspólnej Polityki Rolnej i innych instrumentów finansowych UE.

Relatywnie niewielkie dysproporcje dotyczą również działalności przemysłowej. Należy podkreślić, że w ramach przemysłu odnotowano systematyczne zmniejszanie się różnicowań w każdym z analizowanych lat.

Nierówności wytwarzania wartości dodanej są również stosunkowo nieznacznie w działalności z zakresu handlu, transportu, zakwaterowania i gastronomii, a więc klasycznych rodzajów usług. W tych branżach dość wyraźnie uwidocznił się wpływ zjawisk kryzysowych na dysproporcje międzynarodowe. W latach 2004-2008 odnotowywano bowiem zmniejszanie się wartości indeksu Theila, a od 2009 r. tendencja ta uległa odwróceniu.

Dane zawarte w tab. 2 wskazują więc, że to tradycyjne rodzaje działalności gospodarczej charakteryzują się najmniejszymi różnicami międzynarodowymi w zakresie wartości dodanej brutto na mieszkańca. Największe dysparytety dotyczą zaś dziedzin nowoczesnych, bazujących na wiedzy i przepływach informacji, które można uznać za jednostki motoryczne rozwoju w kierunku modelu gospodarki opartej na wiedzy.

Podsumowanie

Przeprowadzone badania wykazały, że znaczenie wewnątrz i międzybranżowych różnicowań wytwórczych pomiędzy krajami UE jest zbliżone. Zjawiska konwergencyjne mają charakter wielowymiarowy i nie można wskazać na wyłącznie jedną przyczynę dysproporcji produkcyjnych w ramach Wspólnoty. W procesach wyrównywania poziomu rozwoju istotną rolę pełnią zatem zarówno zmiany strukturalne o charakterze sektorowo-branżowym, jak i ogólnogospodarcze wysiłki modernizacyjne zmierzające do wzmacniania potencjału endogenicznego państw nadrabiających zapóźnienia. Wspieranie spójności wymaga więc dbałości o niwelowanie barier absorpcji innowacji i racjonalnie kształtowanej polityki strukturalnej (przemysłowej), która minimalizowałaby dysparytety.

Zaprezentowane analizy pozwoliły na identyfikację branży, które odznaczały się największymi nierównomiernościami wytwórczymi w ramach UE. Były to dziedziny o cechach prorozwojowych, opierające się na wiedzy, takie jak: finanse i ubezpieczenia, usługi profesjonalne, naukowe i techniczne oraz działalność ad-

ministracyjna i wspierająca, a także działalność z zakresu informacji i komunikacji. Wskazuje to na narastające zagrożenia dla procesów konwergencji wynikające z przyjmowania polaryzacyjnego modelu modernizacji i słabości państw nadrabiających zaległości rozwojowe.

Należy jednocześnie podkreślić, że ogólne tendencje do zwiększania konwergencji przeciętnego poziomu wytwarzania uległy wyraźnemu załamaniu w okresie zjawisk kryzysowych. Negatywne oddziaływanie procesów dekonjunkury i związanych z nią zaburzeń systemowych dostrzegalne było przy tym zarówno w ujęciu ogólnogospodarczej integracji, jak i w ramach większości agregatów branżowych. Pomimo tego ogólna ocena procesów zwiększania spójności w UE pozostaje pozytywna, gdyż wyłącznie w branży finansowej zróżnicowania międzynarodowe uległy zwiększeniu od 2004 r. Jednocześnie zjawiska kryzysowe ujawniły szereg nowych wyzwań dla procesów osiągnięcia zbieżności w ramach Wspólnoty.

Literatura

- Foster J., Seth S., Lokshin M., Sajaia Z. (2013), *A Unified Approach to Measuring Poverty and Inequality. Theory and Practice*, The World Bank, Washington, DC.
- Jabkowski P. (2009), *Miary nierówności społecznych – podstawy metodologiczne* [w:] K. Podemski (red.), *Spór o społeczne znaczenie społecznych nierówności*, Socjologia, nr 65, Wydawnictwo Uniwersytetu Adama Mickiewicza, Poznań, s. 26-41.
- Klodt H. (1995), *Productivity Growth in Service and Non-Service Industries: Implications for Convergence* [w:] E. Felli, F. C. Rosati, G. Tria (eds.), *The Service Sector: Productivity and Growth*, Physica Verlag, Rome.
- Kołodko G.W. (2008), *Wędrujący świat*, Prószyński i S-ka, Warszawa.
- Kołodko G.W. (2014), *Społeczne i przestrzenne aspekty zróżnicowania dochodów we współczesnym świecie*, „Nierówności Społeczne a Wzrost Gospodarczy”, nr 39 (3).
- Kozak Z. (2001), *Ekonomia zacofania i rozwoju*, Monografie i Opracowania, nr 477, Oficyna Wydawnicza Szkoły Głównej Handlowej, Warszawa.
- Piketty Th. (2015), *Ekonomia nierówności*, Wydawnictwo Krytyki Politycznej, Warszawa.
- Sassi M. (2011), *Convergence across the EU Regions: Economic Composition and Structural Transformation*, “International Advances in Economic Research”, Vol. 2, No. 17(1), s. 101-115.
- [www 1] http://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-datasets/-/DEMO_PJAN (dostęp: 23.07.2015).
- [www 2] http://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/-/nama_nace10_c (dostęp: 23.07.2015).

**SECTORAL ASPECTS OF DISPARITIES IN PRODUCTION
BETWEEN EUROPEAN UNION COUNTRIES**

Summary: Sectoral aspects of disparities in gross value added per capita between European Union countries are analysed in the study. The assessment of significance of differences within sectors and between sectors, which are specified as 10 branches, is made. Thus the importance of these two reasons of economic disparities is specified. An attempt to identify branches characterised by the highest and the lowest differences in production between EU members is taken as well.

The analyses adopt a dynamic approach and focus attention on tendencies in disparities in EU in sectoral dimension. Results of research allow to relate convergence processes in EU since 2004 year to structural changes at a branch level and pay attention to real effects of integration aims.

Keywords: differentiation, convergence, branches.